

NIEUW!
BIJ
MAX OP
TV

Dionne Stax
met experts
Abbie Vandivere
en Pieter Roelofs.

DE NIEUWE Vermeer

In het MAX-programma 'De Nieuwe Vermeer' draait het allemaal om zes verdwenen werken van de oude meester. Elke week krijgen twee geselecteerde professionele kunstenaars de opdracht: maak een missend schilderij van Vermeer zoals hij dat zelf gedaan zou hebben. Daarnaast is er een groep kunstenaars die thuis aan de slag gaat.

In 'De Nieuwe Vermeer' krijgen professionele kunstenaars en creatieve amateurs de kans om de zes vermiste werken nieuw leven in te blazen. Presentatrice Dionne Stax: "In iedere aflevering staat een verdwenen schilderij centraal. Per aflevering maken twee meester-schilders het werk precies zoals Vermeer het gedaan zou kunnen hebben. Daarnaast hebben we een vrije categorie waarin mensen hun eigen creatieve interpretatie aan Vermeer kunnen geven. Met bewondering en ontroering keek ik daarnaar. Zo heeft iemand puntje voor puntje een afbeelding in leer gemaakt van het gestolen schilderij 'Het Concert'. Een monnikenwerk! Ook van de meester-schilders ben ik onder de indruk. Het is ontzettend

moelijk om in de huid van Vermeer te kruipen en bijvoorbeeld een zelfportret te maken, terwijl er geen enkele officiële afbeelding van hem beschikbaar is." De jury, die bestaat uit Pieter Roelofs van het Rijksmuseum en Abbie Vandivere, restaurateur bij het Mauritshuis, beoordeelt welk werk het beste is. De winnaars van de meester-schilders mogen vanaf 20 maart exposeren in het Mauritshuis en die van de vrije categorie in Museum Prinsenhof Delft.

GEEN VOORBEELD BESCHIKBAAR

Geen eenvoudige opgave, want alleen van 'Het Concert' bestaat een foto. De andere werken zijn uitsluitend bekend van inboedel-lijsten en beschrijvingen, zoals de veilingcatalogus van verzamelaar Jacob Dissius uit 1696. Roelofs: "Daaruit kunnen we opmaken welke schilderijen van Vermeer

De presentatie van de creatieve competitie is in handen van Dionne Stax. Elke aflevering ziet u haar terug in onderstaand decor.

er toen in omloop waren. 'Het Melkmeisje' wordt erin genoemd, maar ook enkele vermiste werken. De beschrijvingen bieden wel aanknopingspunten voor de deelnemers. Als inspiratiebron kunnen zij ook afbeeldingen gebruiken van tijdgenoten die op Vermeers werk gevarieerd hebben."

'NET ALS DE MEESTER ZELF DEED'

De meester-schilders zullen hun schilderij maken met dezelfde materialen die Vermeer gebruikte. Abbie Vandivere deed jarenlang intensief onderzoek naar het 'Meisje met de Parel'. Ze keek naar aspecten als het doek, de

DIONNE: 'MET BEWONDERING EN ONTROERING KEEK IK ERNAAR'

penseelvoering en pigmenten en weet daardoor precies hoe hij te werk ging. "De opbouw van kleuren speelt een belangrijke rol in zijn werk. Vermeer deed dat vaak met een grijze grondering en bruine onderlagen. Hij gebruikte weliswaar dezelfde pigmenten en materialen als tijdgenoten, maar was daar heel eigenwijs in. Zo koos hij vaak voor een heel duur blauw pigment: ultramarijn. Daarmee werkte hij in een breder oppervlak zoals bij het 'Meisje met de Parel', maar ook in schaduwen, gemengd met andere kleuren. Bij de deelnemers zal ik dan ook onder meer letten op het licht en de kleuropbouw."

Detail van 'De koppelaarster': zou dit een zelfportret van Vermeer kunnen zijn?

WAAR ZIJN DE ZES VERDWENEN SCHILDERIJEN GEBLEVEN?

Dit wordt het jaar van Johannes Vermeer. Deze beroemde Hollandse meester krijgt de grootste tentoonstelling ooit in het Rijksmuseum, van 10 februari tot en met 4 juni (zie ook de Tip van Léon op pagina 26). Liefhebbers van deze Hollandse meester van de verstilling komen dus ruimschoots aan hun trekken. Helaas zal het beroemde werk 'Het Concert' van Vermeer niet tentoongesteld worden...

Bezoek op een willekeurige dag het Rijksmuseum in Amsterdam en u zult rondom 'Het Melkmeisje' van Johannes Vermeer (1632-1675) steevast een kring van bewonderaars uit alle windstreken aantreffen. Toen het Rijksmuseum het beroemde werk in 2017 bij grote uitzondering in bruikleen gaf aan het Louvre Museum in Parijs en in 2009 aan The Metropolitan Museum in New York kwamen daar duizenden mensen per dag op af. Vrijwel iedereen kent het ingetogen schilderij van het meisje dat behoedzaam melk uit een kan schenkt.

ALOM GELIEFD

Vermeer maakte gedurende zijn leven tussen de veertig en vijftig schilderijen, waarvan er nu nog 37 over zijn. Binnen dat bescheiden oeuvre bevindt zich ook het iconische werk 'Meisje met de Parel', te zien in het Mauritshuis. Dat zijn kleine, verstilde schilderijen zo'n enorme impact hebben, komt volgens Pieter Roelofs, hoofd schilder- en beeldhouwkunst van het Rijksmuseum, omdat ze ook nu nog herkenbaar voor mensen zijn. "Vermeer wist alledaagse bezigheden terug te brengen tot tijdloze taferelen. Een jonge vrouw die melk schenkt of een brief leest, zijn ook 350 jaar later herkenbare beelden voor ons. De grote kwaliteit van zijn werk maakte hem beroemd. Hij doet iets anders dan tijdgenoten, met een mooi samenspel van kleur en licht: licht is kleur en kleur is licht."

ONOPGELOSTE KUNSTROOF

Over deze kwalificaties zullen de als politieagenten vermomde kunstdieven vast niet gemijmerd hebben, toen zij in de nacht van 17 op 18 maart 1990 het Isabella Stewart Gardner Museum in Boston binnendrongen. Dertien beroemde kunstwerken met een totale waarde van zo'n 500 miljoen namen zij mee. Daaronder was ook 'Het Concert' van Johannes Vermeer, dat door een raam naar buiten werd gehaald. Het is de grootste onopgeloste kunstroof ooit; de werken zijn nooit teruggevonden.

ZES VERDWENEN WERKEN

'Het Concert' behoort sinds de diefstal tot de zes vermiste schilderijen van Vermeer. Kunsthistorici weten uit beschrijvingen in onder meer oude veilingcatalogi dat ze er moeten zijn. Maar waar? Het antwoord op die vraag is de 'heilige graal' voor de kunstwereld. Altijd blijft er de hoop ze terug te vinden. En helemaal ondenkbaar is dat niet. In 2016 gebeurde dat bijvoorbeeld met 'De flauwgevallen patiënt (de reuk)', een verloren gewaand schilderij van Rembrandt dat op de TEFAF-beurs in Maastricht werd gepresenteerd. Kunstdetective Arthur Brand breekt zich dagelijks het hoofd over de mysteries ▶

'VERMEER IS EEN BUITENCATEGORIE'

Roelofs hoopt de geest van Vermeer in de verschillende nieuwe werken terug te zien: "Ik kijk naar kenmerkende elementen zoals het licht dat bij Vermeer vrijwel altijd van links komt, de kleuren en het lijnenspel, maar ook naar de verstillig. Ik raak enthousiast als de psychologische spanning, de ingehouden emoties tussen de figuren mooi zijn afgebeeld. Dat past goed bij Vermeer. Ik ben verrast door de hoge kwaliteit van de deelnemers. Maar hoe goed ook; enig onderscheid met een échte Vermeer is er wel. Vermeer blijft Vermeer, en dat is een buiten-categorie." ■

De Nieuwe Vermeer

VANAF 12 FEBRUARI
ELKE ZONDAG
OM 20.25 UUR BIJ
MAX OP NPO 1

Dionne als
'Het Melkmeisje'.

DE EERSTE BEELDEN ZIEN VAN HET PROGRAMMA?
KIJK OP WWW.DENIEUWEVERMEER.NL

VERMEER-DOCU IN DE BIOS

Vanaf 9 maart in de bioscopen te zien: de documentaire 'Dicht bij Vermeer'. Daarin volgen we Gregor Weber, wereldwijd vermaard Vermeer-kenner en flamboyant conservator van het Rijksmuseum in Amsterdam. In het jaar voordat hij met pensioen gaat, werkt hij aan zijn grote droom: de grootste Vermeer-tentoonstelling ooit. Samen met Weber gaat een aantal Vermeer-liefhebbers en deskundigen op zoek naar wat een Vermeer echt een Vermeer maakt. Via nieuwe ontdekkingen en door het laag voor laag ontleden van het werk, komen we in deze film steeds dichterbij de schilder om de beslissingen die hij maakte te ontleden en de stappen in zijn werk te begrijpen.

ARTHUR BRAND: 'DE MEERDERHEID VAN DE WERKEN KOMT NOOIT TERUG'

van verdwenen kunst. Hij vond voor miljoenen aan gestolen werken terug en haalde daarmee meermaals het wereldnieuws. Zo traceerde hij de twee metershoge paardenbeelden die Hitler voor de Rijkskanselarij had laten plaatsen en het schilderij 'Dora Maar' van Picasso, dat werd gestolen uit het jacht van een sjeik. Ook de verloren gewaande ring van de schrijver Oscar Wilde keerde dankzij Brand terug.

'MISSCHIEN WEL VERNIETIGD'

Niets is dus onmogelijk, weet hij. "Maar bekend is ook dat de meerderheid van de verdwenen kunstwerken nooit terugkomt. 'Het Concert' van Vermeer zou inmiddels bijvoorbeeld vernietigd kunnen zijn. Als dieven het idee hebben dat de politie ze op het spoor is, besluiten zij soms een werk te verbranden. Iets dergelijks gebeurde na de kunstroof in de Kunsthal in Rotterdam, waarvoor drie Roemenen werden opgepakt. De moeder van één van de verdachten groef de verborgen kunstwerken op en gooide ze in de oven. Criminelen gebruiken kunst soms ook als onderpand bij drugshandel; een deel van het geld betalen ze dan met het schilderij." Bij 'Het Concert', dat een waarde van 100 miljoen heeft, is het volgens Brand wel frappant dat een beloning van 10 miljoen is uitgelooft, maar dat daar nooit iemand voor gekomen is. "Het zou dus kunnen dat het werk helemaal is verdwenen." Bij de vijf andere vermiste schilderijen gaat Brand ervanuit dat deze in handen van families zijn. "Vaak worden ze van familie op familie overgedragen, maar is er bijvoorbeeld geen toeschrijving meer van. De kinderen hebben zo'n schilderij ooit geërfd, maar zijn niet geïnteresseerd in kunst, hebben er geen papieren meer van en weten niet wat ze in huis hebben. Het kan ook zijn dat de eigenaren hun bezit bewust geheimhouden. Als zo'n familie uitsterft, komt een werk soms alsnog op de markt", legt Brand uit.

LIEFST DAT ZELFPORTRET

Als één van de verdwenen werken ooit terugkeert, dan zou Roelofs graag willen dat dat het zelfportret van Vermeer is. "We weten niet hoe hij eruitziet. Er is uit zijn latere periode wel een werk waarop hij op de rug is afgebeeld, maar daarop zie je zijn gezicht niet. Mijn grote wens is dat portret ooit nog eens terug te zien."